

Loppuraportti
Heini Maksimainen
27.8.2017

Oxford valoi uskoa hyvään journalismiin

Olisinpa tiennyt tämän aiemmin! Siihen lauseeseen voisin tiivistää vuoteni Oxfordissa.

Opiskelin lukuvuoden 2016–2017 Oxfordin yliopiston Reuters-instituutissa. Tutkimuslaitos tunnetaan ennen kaikkea kahdesta asiasta: sen vuosittaisesta *Digital News Report* -julkaisusta ja *Journalism Fellowship* -koulutusohjelmasta.

Meitä *journalist fellow*'ksi kutsuttuja opiskelijoita oli ohjelmassa yhteensä 20. Osa piipahti instituuttiin vain kolmeksi kuukaudeksi, osa puoleksi vuodeksi. Me onnekkaimmat saimme opiskella koko yhdeksän kuukauden kestävän lukuvuoden.

Ohjelma koostui seminaareista, työpajoista ja vierailuista sekä ennen kaikkea tutkimuksen tekemisestä. Me kuuntelimme kansainvälisesti menestyneitä tutkivia toimittajia, datajournalisteja ja digiguruja. Me hämmästelimme Al Jazeeraan pilvenpiirtäjältä Lontoon yli avautuvaa maisemaa ja palelimme teltoissamme englantilaisilla Byline-journalismifestivaaleilla. Kaikkein eniten me kuitenkin naputimme läppäreitämme Oxfordin satoja vuosia vanhoissa kirjastoissa.

Kaikki tämä sai minut näkemään journalismin uusin silmin. Kerron tässä raportissa tärkeimmät oivallukseni.

1. Hyvä terveysjournalismi on hidasta

Olen kirjoittanut terveysaiheista vuosia ja potentiaalisesti turhautumista. Tunteeni ymmärtää, kun selaa hetkisen eri medioiden terveysosastoja. Yhtenä päivänä jokin ruoka-aine aiheuttaa diabetesta, ja seuraavana päivänä väite kumotaan.

Mediassa käydään milloin mitään terveysotia: välillä eri koulukuntien edustajat tappelevat rasvasta ja sokerista, välillä masennuslääkkeiden toimivuudesta. Sekaannusta pahentaa se, että riitelyyn sotkeutuvat tutkijoiden ja lääkäreiden lisäksi bloggarit ja ihmeparannuksiaan kauppaavat huuhaagurut.

Olin ennen Oxfordin-vuottani luovuttaa: miksi edes yrittää selvittää terveysviidakossa, kun maailma on täynnä aiheita? Onneksi tutkimuksen tekeminen valoi minuun uskoa.

Haastattelin tutkimuksessani *Improving the Quality of Health Journalism: When Reliability Meets Engagement* terveysaiheisiin erikoistuneita brittiläisiä ja yhdysvaltalaisia toimittajia. Haastatteluissa puhuttiin kahdesta teemasta: Miten toimittaja voisi varmistaa, että hänen kirjoittamansa jutut olisivat mahdollisimman luotettavia ja vastuullisia? Lisäksi toimittajat kertoivat siitä, kuinka kännköillään nettiä selaavat ihmiset saadaan kiinnostumaan terveysjutuista ja lukemaan ne loppuun.

Toimittajat olivat yksimielisiä siitä, että netti vilisee epäluotettavia terveysotsikoita. He kuitenkin uskoivat siihen, että terveydestä voi kirjoittaa luotettavasti ja samalla houkuttavasti.

Jos haastattelujen keskeinen sisältö pitäisi tiivistää yhteen sanaan, se olisi *taustoittaminen*. Toimittajien viesti kuului: lopetetaan yksittäisten tutkimustulosten uutisoiminen ja tehdään mieluummin juttuja, joissa valittua terveysaihetta käsitellään kaiken tähänastisen tietämyksen valossa.

Se vaatii perehtymistä, tutkimuspaperien lukemista ja alan parhaiden asiantuntijoiden haastattelemista. Samalla se vaatii kykyä arvioida, kuinka luotettavaa aiheesta tehty tutkimus ylipäättään on.

Taustoittava terveysjournalismi ei yksinkertaista tai vedä mutkia suoraksi. Se ei väitä, että jokin ruoka-aine *aiheuttaa* diabetesta, jos ruoka-aineen syömisen ja diabeteksen välillä on ainoastaan korrelaatio. Se ei tee päätelmiä pelkkien eläinkokeiden perusteella tai usko yksittäistä vallitsevan totuuden haastavaa tutkimustulosta. Sen sijaan se kertoo, milloin jostakin ei vielä tiedetä tarpeeksi tai miksi aiheesta saadut tutkimustulokset näyttävät ristiriitaisilta.

Taustoittaminen ja tutkimukseen perehtyminen on hidasta. Haastateltavani olivat onneksi huomanneet, että vaivannäkö palkitaan. Huolellisesti tehdyillä, pitkäkööillä terveysjutuilla oli keskimääräistä pidemmät lukuajat. Ihmiset kaipaavat sekavan uutispommituksen keskellä tietoa, johon he uskaltavat luottaa.

2. Suomikin on osa maailmaa

Tajusin Oxfordissa nopeasti, miten suomalaisesta näkökulmasta olin koko urani journalismia katsonut. Olin kyllä seurannut aktiivisesti ulkomaista mediaa, mutta media-alan sisäistä keskustelua ja kehitystä olin aina katsonut sinivalkoisin silmin.

Opiskelukaverini taas katsoivat maailmaa ja mediaa kansainvälisestä näkökulmasta. He eivät piitanneet maiden rajoista tai kielimuureista. He työskentelivät englanninkielisille medioille, vaikka englantia ei ollut heidän ensimmäinen kielensä. He anoivat kansainvälisiä apurahoja ja matkustivat vieraisiin maihin journalismikonferensseihin. He lähettivät työ- ja harjoittelupaikkahakemuksia eri maihin, sellaisiinkin, joita he eivät kunnolla tunteneet. He eivät ajatelleet olevansa eteläafrikkalaisia tai palestiinalaisia toimittajia. He näkivät itsensä osana suurempaa toimittajien yhteisöä. Heidän esimerkkinsä innoittamana minäkin tajusin, että niin voi tehdä, vaikka olisi kotoisin 5,5 miljoonan ihmisen maasta jostakin Euroopan laitamilta.

Olin vuoden aikana itselleni usein vihainen siitä, etten ollut aiemmin tajunnut, kuinka rajoittunut näkökulmani olikaan ollut. Miksi ihmeessä olin keskittynyt monissa aiheissa seuraamaan kotimaista keskustelua? Miksi ihmeessä olin etsinyt ammatillisia esikuvia lähinnä Suomen rajojen sisältä? Miksi ihmeessä olin hartaasti odotellut, että jokin kirja käännetään äidinkielelleni? Miksi ihmeessä olin googlannut aiheeni aina ensin suomeksi?

Oxfordissa aloin seurata kansainvälisten tutkimuslaitosten tuottamaa journalismin tutkimusta, käydä ulkomaisissa konferensseissa ja seurata kansainvälisesti menestyneiden journalistien ja

muiden kirjoittajien töitä. Kaikki tämä oli aina ollut saatavillani. Jostain syystä sen oivaltaminen vaati maiseman vaihtoa.

3. Aikakauslehtijournalismilla on toivoa

Aloin työskennellä aikakauslehdessä ensimmäistä kertaa vuonna 2010. Vaikka jo silloin julistettiin printin kuolemaa, aikakauslehtitalot eivät näytä vieläkään keksineen, miten niiden sisällöt vietäisiin onnistuneesti nettiin. Oxfordissa aloin kuitenkin uskoa, että toivoa on.

Osallistuin keväällä Lontoossa Well Told -nimiseen tarinajournalismin konferenssiin. Se vahvisti viestin, jonka olin kuullut pitkin vuotta Reuters-instituutissa vierailleilta puhujilta: ihmiset lukevat kännyköilläänkin pitkiä juttuja, kunhan ne on tehty hyvin.

Esimerkiksi sopii tiedejulkaisu Mosaic. Se julkaisee kerran viikossa yhden pitkän tiedejutun, ja juttujen keskimääräinen lukuaika ylittää yleensä kahdeksan minuuttia. Se on paljon verrattuna siihen, että The Pew Research Centerin vuonna 2016 julkaiseman tutkimuksen mukaan lyhyehköjä, 101–250 sanan mittaisia uutisia luetaan keskimäärin vain 43 sekuntia.

Tutkimushaastateltavani olivat sitä mieltä, että pitkiin juttuihin uhratut minuutit ovat mediataloille poikkeuksellisen arvokkaita. Pitkien juttujen lukijat arvostavat hyvin tehtyä sisältöä, ja siksi heistä voi tulla sitoutuneita, ehkä myös maksavia lukijoita.

Enää pitäisi keksiä, kuinka pitkillä jutuilla tehdään rahaa. Mainitsemani Mosaic elää säätiörahoituksella.

4. Vapautta pitää vaalia

Parasta Oxfordin-vuodessa olivat toimittajakollegani. Me olimme tulleet Oxfordiin kirjaimellisesti maailman eri kolkista: yksi Libanonista, toinen Kuubasta, kolmas Keniasta. Me olimme toisillemme kuin perhe. Me söimme, joimme ja luimme yhdessä. Toisinaan käyttäydyimme kuin ensimmäisen vuoden opiskelijat. Karkasimme hellepäivänä kirjastosta uimaan Isis-jokeen, joka paljastui myöhemmin uimakelvottomaksi, ja hiivimme keskellä yötä pilkkopimeälle hautausmaalle syömään jäätelöä.

Yhteiset lounaat, viikonloppumatkat ja sunnuntaikokkailut osoittautuivat mielettömiksi journalismioppitunneiksi. Me puhuimme vapaa-ajallammekin loputtomasti journalismista, sananvapaudesta ja demokratiasta. Kuinka saada ihmiset maksamaan uutisista? Miten luoda luottamusta vale uutisten aikakaudella? Kuinka paljon sosiaalinen media selittää populismin nousua? Opin opiskelukavereiltani ihmeellisiä asioita, kuten sen, millaista on saudiarabialainen poliittinen satiiri tai kuinka kuubalaiset haalivat käsiinsä uusimmat *Game of Thrones* -jaksot.

Samalla opiskelukavereideni kokemukset muistuttivat minua siitä, miten onnekkaita me täällä Suomessa olemme. Opiskelukavereitani oli pidätetty ja uhkailtu, ja heidän toimituksissaan oli kiellettyjen aiheiden listoja.

Me sen sijaan saamme kirjoittaa siitä, mistä haluamme. Se on vapaus, jota pitää vaalia ja käyttää.